

Slovenski dom

Štev. 266

V Ljubljani, sreda 22. novembra 1939

Leto IV

Uradne ugotovitve nemške politične policije pri preiskavi o atentatu na Hitlerja:

Organizator atentata v Münchenu je baje Otto Strasser, voditelj „Črne fronte“

Uradno poročilo o sodelovanju angleške vohunske službe pri atentatih v Nemčiji

Berlin, 22. nov. o. O preiskavi zaradi atentata v Münchenu je izšlo enoči uradno sporočilo voditelja SS oddelkov in politične policije Himmlerja, ki pravi med drugim:

Takoj po atentatu v Bürgerbräukellerju 8. novembra t. l. so bili sprejeti primerni ukrepi, da bi se pojasnil zločin in omogočila aretacija storilca. Bile so takoj zaprte vse nemške meje ter uvedeno poostreno obsejno nadzorstvo. Med ljudmi, ki so bili to noč aretirani, je bil moški, ki je poskušal nezakonito priti čez mejo v Svico. Piše se Georg Elser, star 36 let in je bival zadnje čase v Münchenu. Posebna komisija je ugotovila nekaj podrobnosti v zvezi s pripravo in izvedbo zločina. Zdelo se je, da je storilec moški, čigar točen opis je bil objavljen že 12. novembra. Nove ugotovitve potrjujejo, da je omenjeni Georg Elser vsaj v zvezi z atentatom. Pod bremenom dokaznega materiala, ki ga je zbrala posebna komisija, je Georg Elser po dolgem, trdovratnem tajičenju nazadnje 14. novembra dejanje priznal.

Elser je delal tedne ter skrbno vzidal v stebrih Bürgerbräukellerja peklenjski stroj, čigar eksplozija je bila regulirana 6 dni in 144 ur naprej. Zločin je pripravljal že od septembra ali oktobra 1938. Avgusta 1939 je vzidal zabojo za dinamit. Dinamit je Elser prinesel sedem dni pred zborovanjem.

V noči med četrtim in tretjim dnevom pred 8. novembrom se je Elserju posrečilo vzidati peklenjski stroj v pripravljeni zaboji. Takoj nato je odpotoval ter hotel čez Stuttgart priti v Svico, kjer so ga čakali njegovi zapovedniki. Elser je 7. novembra popoldne spet prišel v Monakovo. Posrečilo se mu je v noči med 7. in 8. novembrom neopazno priti v pivnico, da bi se prepričal, da ura peklenjskega stroja še gre. Pobrižal se je tudi za to, da se tiktakanje ure ne bi slišalo. 8. novembra zjutraj je zločinec zajtrkoval v neki monakovski krčmi, nato je odpotoval z vlakom čez Ulm proti meji. V noči med 8. in 9. novembrom je poskušal pri Konstanzu priti čez mejo, toda zaradi splošnega alarma je bil njegov beg onemogočen ter je bil prijet. Ugotovljeno je, da je glavni zapovednik oziroma oni, ki je financiral to podjetje, bil angleški vohunski urad »Intelligence Service«, atentat pa je organiziral Otto Strasser.

Drugo nemško uradno poročilo pravi:

Centrala britanskega vohunskega urada »Intelligence Service« za zahodno Evropo, ki je v Haagu, je že zdavnaj poskušala kovati zarote v Nemčiji in vzpizarijati atentate. V ta namen je stopila v zvezo z dozdavnimi nemškimi revolucionarnimi organizacijami, pri čemer so ji služila za podlago zločinska in bedasta poročila političnih beguncev. Britanska vlada in od nje odvisni »Intelligence Service« sta si domisljala, da je v nemški narodno socialistični stranki in v nemški vojski opozicija, ki ji je namen povzročiti revolucijo. Uradniki nemške policije so dobili nalog, da stopijo v zvezo z angleško teroristično in revolucionarno centralo v Haagu. Mislili, da se pogovarjajo s pravimi nemškimi častniki, so zastopniki »Intelligence Service« sporočili nemškimi uradnikom svoje namene in načrte. Da bodo v stalni zvezi z dozdavnimi nemškimi častniki, so jih angleški agenti oskrbeli z oddajnimi in sprejemnimi radijskimi aparati. Voditelj te centrale »Intelligence Service« a Bess in stotnik Stevens sta skušala 9. novembra prekorajiti holandsko mejo pri mestu Welu in priti v Nemčijo. Toda tu so ju organi nemške policije prijeli in izročili državni skrivni policiji. Zdaj preučuje nemška policija

trditve, ali so ju aretirali na holandskem ali na nemških tleh.

Pariz, 22. nov. o. Otto Strasser, ki ga uradno poročilo nemške policije dolži, da je organiziral atentat v Münchenu, je takoj po atentatu odpotoval iz Švice v Pariz. To je storil zaradi tega, ker je nemška vlada že 9. novembra dopoldne zahtevala od švicarske oblasti, naj ji izroči Strasserja zaradi sodelovanja pri atentatu.

Otto Strasser je voditelj protihitlerjevske, »Črne fronte«, ki predstavlja edino dasi tajno organizirano opozicijo proti sedanjemu redu v Nemčiji. Otto Strasser je s svojim bratom Gregorjem bil med ustanovitelji narodno socialistične stranke in je stranko vodil tiste čase, ko je bil Hitler zaprt v trdnjavi Landsberg. Bil je med vodilnimi sodelavci kancelarja Hitlerja, preden je njegova stranka prišla na oblast v Nemčiji. Ko je bil pri čiščenju v narodno socialistični stranki junija 1934 ubit njegov brat Gregor, je Otto Strasser pobegnil iz Nemčije ter začel organizirati boj proti Hitlerju. Najprej je prebival na Dunaju, nato v Pragi in

nazadnje v Zürichu, od koder je vodil svojo skrivno organizacijo »Črna fronta«, katero nemška policija dela odgovorno za vse neljube dogodke, sabotaže, stavke, prometne in druge atentate, do katerih je zadnje čase prišlo.

Otto Strasser je zdaj dal francoskim listom izjavo, v kateri pravi med drugim, da je po atentatu imel samo štiri ure časa, da pobegne iz Zürich in iz Švice; tako naglo so nemške oblasti zahtevale njegovo izročitev. Strasser pravi, da je prvi trenutek mislil, da so njegovi somišljeniki pripravili atentat v Münchenu, zlasti ker so prve vesti govorile, da je bil ubit tudi Hitlerjev namestnik Hess. Pozneje pa je prišel do drugačnih zaključkov.

Strasser pravi, da vzdržuje številne zveze z delavskimi, vojaškimi in političnimi krogi v Nemčiji in da je prepričan o bližnji notranji revoluciji v Nemčiji. Po njegovih trditvah je veliko višjih častnikov v vojski ter odločujočih ljudi v narodno socialističnih delavskih organizacijah proti sedanji politiki in proti vojni.

Izjava bolgarskega ministrskega predsednika ob pripravah in posredovanjih za ustanovitev balkanske nevtralnostne zveze

Bolgarija hoče svoje zahteve uresničiti brez vojne

Atene, 22. nov. o. List »Ellas« prinaša izjavo, ki jo je bolgarski ministrski predsednik in zunanji minister Kiosevanov dal dopisniku lista v Sofiji. Kiosevanov pravi v izjavi med drugim:

Vse delo bolgarske zunanje politike je posvečeno uditvi miru v Evropi. Mir je temeljno načelo Bolgarije. Bolgarija priznava, da je treba izpolniti nekatere njene pravične ozemeljske zahteve. Ne namerava pa izpolniti teh zahtev doslej s silo, marveč po mirni poti. Najboljši dokaz za njeno miroljubnost, so koraki, ki jih je storila, da bi ublažila napeto razmerje z Grčijo in s Turčijo, s čimer je veliko storila za mir na Balkanu.

Sofija, 22. nov. o. Predsednik osrednje angleške organizacije za propagando v tujini, lord Lloyd, je včeraj dopotoval iz Bukarešte v Sofijo, kjer je obiskal več odličnih bolgarskih političnih in vojaških osebnosti, sprejet pa je bil tudi pri kralju Borisu, s katerim je imel dolg govor. Zdi

se, da je njegov obisk v Romuniji in Bolgariji posredovalnega značaja in naj doseže mirno poravnavo spora, ki vlada med njima zaradi Dobruže. Če bi bilo doseženo to, potem ne bi nič več nasprotovalo ustanovitvi balkanske nevtralnostne zveze, katero si želi Anglija.

Rim, 22. nov. o. V rimskih političnih krogih izjavljajo, da bo Italija radevolje podpirala ustanovitev balkanske nevtralnostne zveze, ker ji to hrekuje njene koristi. Ni pa res, da bi Italija pripravljala to ustanovitev s tem, da bi se potegovala za poprejšnjo spremembo meja med raznimi balkanskimi državami. Saj je večkrat izjavila, da ji gre za ohranitev sedanjega stanja na Balkanu. Dasi pa pomirjenja in sodelovanja na Balkanu želi, je dokazala s tem, da je sama začela urejati svoje razmerje z Grčijo. To bo nedvomno vplivalo na bodoče dogodke, vendar pa ni treba ustanovite balkanske nevtralnostne zveze pričakovati takoj.

Obsedno stanje v Pragi preklicano

Nemška uradna utemeljitev izrednih ukrepov za Češko

Berlin, 22. novembra. o. Uradno poročajo, da je bilo obsedno stanje v Pragi ter okolici včeraj preklicano.

Drugo nemško uradno poročilo pravi:

O ukrepih, ki so bili izdani v protektoratu, se lahko reče, da so zadovoljivi, in so bili vsi poskusi male skupine pristašev dr. Beneša za motitev miru in reda zatrti že ob začetku. Ker od 18. novembra naprej mir sploh ni bil kaljen, so ti ukrepi odpravljeni in je Praga spet dobila svojo normalno lice. Trditve agencije »Unitet Press«, da je »Praga mrtvo mesto«, da je »Čehom onemogočeno hoditi po ulicah in podobno, so izmišljene.

Praga, 22. nov. Zaradi zadnjih študentovskih nemirov je bilo razen več tisoč študentov aretiranih tudi večina profesorjev s Karlovega vseučilišča. Ni znano ali bodo nekateri profesorji postavljeni pred sodišče ali bodo izpuščeni. SS oddelki so zaplenili in sežgali vso imovino češkega osvoboditvenega muzeja, v katerem so bili shranjeni različni dragoceni dokazi o boju češkega naroda za svobodo. Ukrep utemeljujejo nemške oblasti s tem, da je bila v muzeju urejena skrivna radijska oddajna postaja.

Cepprav je obsedno stanje uradno odpravljen, vendar dejansko vlada enaka strogost, kakor ves zadnji čas. Varnostno službo v Pragi so prevzeli SS oddelki, katere so pomnožili na 20.000. V veljavi ostane nemški zakon o tisku, cenzuri nad časopisjem, zasebnim pisemskim, telefonskim in brozajnim prometom, o združevanju in o naglih policijskih hišnih preiskavah. Ta zakon je bil sprejet za Nemčijo takoj po nastopu narodnega socializma 1934 in zdaj razširjen tudi na češko ozemlje. Zakon določa poleg drugih kazni za politične prestopke tudi delno ali celotno zaplenbo premoženja. Uveljavljen je tudi nemški zakon o veleizdaji iz leta 1934., s čimer so Čehi postavljeni v položaj nemške politične opozicije.

Angleški odgovor na nemške mine:

Brezobzirna vojna in onemogočitev nemškega izvoza z nevtral. ladjami

London, 22. novembra. o. Včeraj je zadel ob južnovzhodni angleški obali na mino 12.000 tonska japonska ladja »Terukuni Maru«. Rešena je bila vsa posadka in vsi potniki. Ladja je zadel na nemško mino. Japonsko poslanstvo je med rešenimi častniki in člani posadke uvedlo obširno preiskavo o potopitvi.

Na mino je trčila tudi angleška pomožna bojna ladja »Mastiff«, ki je polagala mine. Od 15 članov posadke jih sedem pogrešajo. Ladja je imela nekaj nad 400 ton.

Nemške podmornice so potopile majhna angleška tovorna parnika »Sea Sweeper« in »Thomas Hankins«. Parnika sta bila potopljena s strelji.

Ker je po trditvah nemških listov samih ugotovljeno, da so mine, ki uničujejo angleške in še bolj nevtralne ladje v Severnem morju, nemškega porekla in da predstavljajo nov način vojskovanja proti Angliji na morju, je včeraj o tem vojskovanju razpravljala tudi

Vesti 22. novembra

Nemški poslanik v Bernu se je opravičil pri zvezni vladi zaradi padlih dveh bomb na švicarsko ozemlje. Kot opravičilo je navajal, da je bila napaka v napravah in pa zaradi meglenega ozračja.

Japonci bodo pričeli z novo ofenzivo takoj, ko bodo prispele nove čete na kitajsko ozemlje. Poročila pravijo, da so Japonci popolnoma uničili 19. kitajsko divizijo.

V Litvi je bila sestavljena nova vlada. Predsednik vlade je Mercis, zunanji minister pa Urbsis. Nova vlada je bila potrebna zaradi tega, ker je Litva prišla pod protektorat Sovjetske Rusije.

Angleška blokada bo konec koncev zrušila nemško vlado, piše delavski list »Daily Herald«, ko razlaga nove ukrepe proti Nemčiji, katere je napovedal predsednik Chamberlain včeraj.

Ameriška vlada trpi, toda ne odobrava angleškega nadzorstva nad blagom, ki gre iz Amerike v evropske nevtralne države, izjavljajo v ameriških uradnih krogih.

Nekateri angleški poslanci so včeraj zahtevali, naj zbornica sklepa o tem, ali naj bi se preselila iz Londona kam drugam. Predsednik Chamberlain pa je dejal, da ima parlament toliko dela, da ne bo mogel o selitvi razpravljati še dolgo.

Konec leta 1938 je po štetju Zveze narodov živelo na svetu 2.145 milijonov ljudi. Od tega nad polovico v Aziji, nekaj čez 400 milijonov pa v Evropi. Kitajska ima kot država največ prebivalstva, namreč 450 milijonov, za njo pride Indija, nato Sovjetija, za njo pa Zedinjene države.

Iz Batovih podjetij na Češkem je bilo zadnje čase odpuščenih 15.000 delavcev zaradi pomanjkanja naročil in surovin, posebno gumij.

Angleški protestantovski škof iz Fulhama je poslal svoji duhovščini vprašanje, kdo bi hotel za ves čas vojne iti prostovoljno v nemško jetniško taborišče, da bo lahko opravljal dušno-pastirske posle med angleškimi ujetniki v Nemčiji.

Nemški guverner za zasedeno Poljsko je podpisal odlok o ustanovitvi izrednih nemških sodišč po vseh večjih poljskih krajih. Ta sodišča bodo pristojna za politične prestopke, poskuse odpora proti nemškemu civilnim in vojaškim oblastem itd. Za večino prestopkov je določena smrtna kazen. Odlok je bil sprejet zaradi tega, ker dela poljska skrivna organizacija »Beli ore« z umori nemških vojakov, častnikov in policistov, novim oblastem hude preglavice.

Voditelj sovjetskega trgovskega zastopstva je z večino svoje delegacije odpotoval iz Berlina, preden je bil zaključen kak nov trgovinski dogovor med Nemčijo in Rusijo.

Dansko trgovsko zastopstvo je pod vodstvom kneza Aksela prišlo v London in se bo z Anglijo pogajalo o povečanju trgovskega prometa med obema državama.

Turški general Orbaj, ki se je mudil v Londonu nad mesec dni in razpravjal z angleškimi zastopniki o vojaškem sodelovanju med Anglijo in Turčijo, je včeraj s svojimi sodelavci zapustil London.

Anglija je dejansko priznala italijansko oblast v Albaniji, s tem, da je danes nastopil svoje službeno mesto prvi angleški generalni konzul v Albaniji.

Predsednik francoske republike, Lebrun, je včeraj obiskal nekatere francoske premožokopne kraje in imel na rudarje nagovor, v katerem se jim je zahvalil za njihovo delo, ki bo veliko pripomoglo k zmagi Francije.

Zakaj je bila odložena nemška ofenziva v začetku novembra?

Pariz, 22. novembra. o. Iz francoskega vrhovnega poveljstva poročajo, da so tam bili prepričani, da so Nemci nameravali začeti ofenzivo med drugim in četrtim novembrom. Francosko vojno poveljstvo je imelo podatke in bilo popolnoma gotovo, da je nemška ofenziva pripravljena na vsej fronti od Holandije pa do gornjega teka reke Rena. Zakaj je Nemčija ofenzivo v poslednjem trenutku odložila, še ni znano. Zdaj je nemška vojska v ofenzivnem stanju, zapovedanem 10. t. m. in je vsak trenutek pripravljena nastopiti.

Sestanek političnih voditeljev v Nišu:

Predsednik Cvetković in dr. Maček nazdravljata sporazumu

Belgrad, 22. novembra. m. Včeraj so se mudili v Nišu predsednik senata dr. Anton Korošec, podpredsednik vlade dr. Maček in več ministrov, ki so prišli tja na slavo predsednika vlade Dragiše Cvetkovića. Gostom ministrskega predsednika je Niš priredil nadvse slovesen sprejem. Po pozdravih na postaji so se gostje odpeljali v Cvetkovićevo vilo, ki je bila včeraj blagoslovljena.

Pri kosilu, pri katerem so bili zbrani vsi gostje iz Belgrada, je predsednik vlade pozdravil dr. Mačka in druge z naslednjo zdravico:

»Vesel sem, da danes na svojo slavo poleg ostalih gostov lahko pozdravim tudi odličnega prijatelja g. dr. Mačka. Zame je prijateljstvo nad vse. In samo na tem prijateljstvu in medsebojnem zaupanju se nama je posrečilo izvesti sporazum. Danes ste imeli vsi priliko videti, s kakšnim navdušenjem je Niš sprejel zastopnika hrvaškega naroda dr. Vladka Mačka. Mislim, da je to najboljši odgovor vsem tistim, ki v tem trenutku po nepotrebnem opozarjajo na nevarnost, da srbski narod ni dobro sprejel sporazuma s Hrvati. Z dr. Mačkom sva prepričana, da sva naredila dobro delo in naju s te poti ne bo nihče odvnil.

Prvi del najinega programa je končan ter nama ostane rešiti še drugi del, ki ne predstavlja suhe politike, temveč del, ki globoko posega v življenjske koristi ljudstva. Morda bova ali to delo do konca izvedla z uspehom in v korist vse države, ali pa bo po neuspehu prišlo tisto, česar si nihče ne želi. Prepričan sem, da bova ob osebnem prijateljstvu in zaupanju, ki vlada med nama, pri svojih prizadevanjih imela popoln uspeh. Imel sem srečo biti prisrčno sprejet na domu g. dr. Mačka

ter sem zadovoljen, ko sem mogel danes v svojem sprejeti dr. Mačka in njegovo spremstvo. Zato dvigam čašo in jo spijem na zdravje svojega prijatelja dr. Mačka.

Takoj za tem je podpredsednik dr. Maček na zdravico predsednika vlade odgovoril: »Dovolj, dragi prijatelj, da ti rečem »ti«, ker sem starejši. Prišel sem v tvoj dom, da ti čestitam krstno slavo in to kot prijatelj, ker sem ugovarjal, da sem v Tebi našel najboljšega prijatelja. Ko sva se prvič sestala, moram priznati, da je ves hrvaški narod in jaz gledal z nezaupljivostjo v najino stvar. Toda po prvem sestanku sem svojim prijateljem, od katerih so nekateri tudi tu, rekel: »Če s tem človekom ne sklenem sporazuma, ga ne bom z nikomur.«

Bil sem prepričan, da se mi je približal odkritosrčno in da bova sklenila kljub oviram, ki se pojavljajo tu in tam, sporazum, ker sem videl v Tebi človeka, ki ima v sebi čut za pravičnost. Zedinila sva se v duhu narodne pravice: Spoštuj tuja, a na svoje bodi ponosen. Prepričan sem, da bova prijatelj Cvetković in jaz to stvar, ki sva jo tako srečno začela v korist srbskega in hrvaškega naroda, uspešno končala v zadovoljstvo kmetskega ljudstva, srbskega in hrvaškega in v okrepitev naše skupne države Jugoslavije. Ta kozarec pijem na zdravje svojega najboljšega prijatelja v Srbiji, Dragiše Cvetkovića.

Belgrad, 22. nov. m. Z jutranjim vlakom se je vrnil v Belgrad iz Niša podpredsednik vlade dr. Vladko Maček z vsemi ostalimi ministri, s katerimi se je mudil pri predsedniku vlade v Nišu. Predsednik senata dr. Anton Korošec pa se je vrnil v Belgrad že ponoči.

